

ปริมาณและชนิดของเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศภายในอาคารผู้โดยสาร กรณีศึกษา ทำอากาศยานนานาชาติแห่งหนึ่ง

Quantity and Type of Microorganism in Indoor Air at the Passenger Terminal :A Case Study of International Airport

จิตรลดา อ่อนสุระทุม ส.ม. (อนามัยสิ่งแวดล้อม)*

Jitlada Onsuratum M.P.H. (Environment Health)*

กาญจนา นาทะพินธุ ว.ท.ม. (วิทยาการระบาด)**

Ganjana Nathapindhu M.Sc. (Epidemiology)** *

*สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 8 จังหวัดอุดรธานี

*The Office of Disease Prevention and Control 8 Udon Thani **

**คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Public Health, Khon Kaen University

Received: August 13, 2019

Revised: September 10, 2019

Accepted: September 12, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายชนิด และปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศภายในอาคารผู้โดยสาร ทำอากาศยานนานาชาติแห่งหนึ่ง โดยทำการเก็บตัวอย่างเชื้อแบคทีเรีย และเชื้อราในอาคาร A และ B บริเวณจุด check in ห้องพักผู้โดยสาร และจุดตรวจสัมภาระ ด้วยเครื่องมือเก็บตัวอย่างจุลชีพในอากาศ ผลการศึกษา พบว่าจุดที่พบเชื้อแบคทีเรียมากที่สุด ได้แก่ จุดตรวจสัมภาระอาคาร B (574.38 ± 145.86 CFU/m³) ห้องผู้โดยสารอาคาร B (539.88 ± 42.72 CFU/m³) จุดตรวจสัมภาระอาคาร A (386.88 ± 249.00 CFU/m³) และห้องผู้โดยสารอาคาร A (336.18 ± 48.27 CFU/m³) ตามลำดับ เชื้อราพบมากที่สุด ได้แก่ จุดตรวจสัมภาระ อาคาร B (627.50 ± 323.33 CFU/m³) ห้องผู้โดยสาร อาคาร B (530.25 ± 166.14 CFU/m³) และจุด check in อาคาร B (507.50 ± 165.32 CFU/m³) ตามลำดับ ชนิดของเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศ พบเชื้อแบคทีเรียทั้งหมด 6 ชนิด ได้แก่ *Staphylococcus* spp., *Micrococcus* spp., *Pseudomonas* spp., *Bacillus* spp., Enterobacteriaceae และ *Streptococcus* spp. พบเชื้อราทั้งหมด 5 ชนิด ได้แก่ *Cladosporium* spp., *Fusarium* spp., *Penicillium* spp., *Aspergillus* spp. และ *Alternaria* spp. ทดสอบความแตกต่างของปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศภายในอาคารในการเก็บตัวอย่างรอบเช้าและรอบเย็นด้วยสถิติ Wilcoxon matched pair signed-rank test

พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.05) ปริมาณเชื้อจุลินทรีย์เทียบกับค่าแนะนำของประเทศสิงคโปร์ พบว่า ปริมาณเชื้อแบคทีเรีย บริเวณห้องผู้โดยสาร อาคาร B จุดตรวจสัมภาระ อาคาร B และจุดตรวจสัมภาระอาคาร A ปริมาณเชื้อราบริเวณจุด check in ทั้งอาคาร A-B จุดตรวจสัมภาระทั้ง อาคาร A-B และห้องผู้โดยสารอาคาร B เกินเกณฑ์ค่าแนะนำ (> 500 CFU/m³) เมื่อเทียบมาตรฐาน คุณภาพอากาศในอาคารสาธารณะของประเทศฮ่องกง จุดที่มีปริมาณจุลินทรีย์ < 500 CFU/m³ เป็นคุณภาพอากาศดีเยี่ยม จุดที่มีปริมาณ < 1,000 CFU/m³ จัดอยู่คุณภาพอากาศดี แต่ทั้งนี้ควรมีการเฝ้าระวังและดำเนินมาตรการเพื่อลดปริมาณจุลินทรีย์ในพื้นที่ที่มีปริมาณเกินค่าแนะนำ

คำสำคัญ: เชื้อจุลินทรีย์ อากาศในอาคาร ทำอากาศยาน

Abstract

A descriptive cross-sectional study was describe type and the amount of microorganism in indoor air at the passenger terminal of the International Airport, one of the sampled bacteria and fungi in Terminal A and B at the check in point, a passenger room and baggage checkpoint With samples of microorganisms in the air. The study results found that the point that most bacteria were found include baggage checkpoint terminal B (574.38 ± 145.86 CFU/m³) the passenger room terminal B (539.88 ± 42.72 CFU/m³) baggage checkpoint terminal A (386.88 ± 249.00 CFU/m³) and the passenger room terminal A (336.18 ± 48.27 CFU/m³), respectively. The fungi found at most include a baggage checkpoint terminal B (627.50 ± 323.33 CFU/m³) the passenger room B (530.25 ± 166.14 CFU/m³) and baggage checkpoint terminal B (507.50 ± 165.32 CFU/m³), respectively. Types of microorganisms in the air. Bacteria there was 6 types of *Staphylococcus* spp., *Micrococcus* spp., *Pseudomonas* spp., *Bacillus* spp., Enterobacteriaceae and *Streptococcus* spp. Fungi there was 5 species of *Cladosporium* spp., *Fusarium* spp., *Penicillium* spp., *Aspergillus* spp. and *Alternaria* spp. Comparison of microbial sampling intervals in the morning and evening sessions by testing different types of bacteria and fungi in indoor air all the points difference is not statistically significant (p -value = 0.05) compared to the introduction indoor air quality Singapore standard of microbial. The amount of bacteria in indoor air in conclusion suggested value (<500 CFU/m³) excepted in the passenger room terminal B, Baggage checkpoints terminal B and terminal A. Amount of fungi in indoor air was in the recommended threshold. Except the check in point terminal A and B, at the baggage checkpoints terminal A and B and passenger room B. Compared to standard buildings. Hong Kong's air quality in public buildings. The amount of microorganisms <500 CFU /m³ air quality is excellent. The content of <1,000 CFU/m³ in the air quality. However, there should be precautionary measures to reduce the quantity of microorganisms in a quantity exceeding the recommended values.

Keywords: Microorganism, Indoor air, Airports

บทนำ

ท่าอากาศยานนานาชาติที่ทำการศึกษา เป็นสนามบินนานาชาติสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับจังหวัดชายแดน เป็นสนามบินในการดูแลของกรมท่าอากาศยาน (กระทรวงคมนาคม) ได้รับการปรับปรุงอาคารให้ทันสมัยและพร้อมรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น สถิติผู้โดยสารในปี 2017 ผู้โดยสารขาเข้าจำนวน 1,290,452 ราย และผู้โดยสารขาออกจำนวน 1,287,072 ราย การคาดการณ์แนวโน้มการเติบโตของผู้โดยสารในช่วงปี 2561-2565 คาดว่าประเทศไทยจะมีปริมาณการขนส่งผู้โดยสารเพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 7.5⁽¹⁾ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว องค์การอนามัยโลก กำหนดกฎอนามัยระหว่างประเทศ พ.ศ.

2548 ได้เพิ่มเติมสมรรถนะพิเศษเฉพาะช่องทางเข้าออกประเทศ (IHR) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านสาธารณสุขและการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการจัดการคุณภาพอากาศภายในอาคารเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผู้มาใช้บริการรวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานมลพิษในอากาศภายในอาคารผู้โดยสารอาจจะมีความสัมพันธ์ต่อการได้รับมลพิษกับผู้โดยสารหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นประจำ ทำให้เกิดอาการผิดปกติของร่างกาย ซึ่งจุลินทรีย์ในอาคารเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญ การแพร่กระจายของเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในอาคารที่มีคนอยู่หนาแน่น การที่คนสูดหายใจเอาเชื้อจุลินทรีย์เข้าสู่ร่างกาย

และอาจจะเป็นเชื้อก่อโรค ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ การทำความเข้าใจทั้งในด้านของความชุกปริมาณ และ ชนิดของเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศ ที่อาจจะส่งผลต่อผู้รับสัมผัสจึงนับเป็นสิ่งสำคัญ จุลินทรีย์เป็นผลทำให้มีความเสี่ยงต่อการรับอันตรายจากจุลินทรีย์ในอากาศภายในอาคารมากขึ้น และยังไม่มีผู้ศึกษาในเรื่องปริมาณและ ชนิดของเชื้อจุลินทรีย์ภายในอาคารสนามบิน งานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการนำเสนอปริมาณและชนิดของเชื้อจุลินทรีย์ปนเปื้อนในอากาศในช่วงเวลาที่มีการให้บริการ และ สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันที่อาจจะก่อให้เกิดโรคภายในอาคารที่พักผู้โดยสารสนามบินนานาชาติซึ่งมีผู้มาใช้บริการเข้าออกสนามบินจำนวนมากทุกวัน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นมากในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปริมาณและชนิดของเชื้อจุลินทรีย์ที่อยู่ในอากาศภายในอาคารที่พักผู้โดยสาร ณ ท่าอากาศยานนานาชาติแห่งหนึ่ง

เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้เก็บตัวอย่างจุลชีพแบบ 2 หัว
2. อาหารเลี้ยงเชื้อ PCA และ PDA
3. แบบสำรวจข้อมูลปริมาณและชนิดเชื้อจุลินทรีย์

ในอากาศ

วิธีการดำเนินการ

1. ตัวอย่าง

อาคารผู้โดยสาร 2 อาคาร (อาคาร A และอาคาร B) จะทำการเก็บตัวอย่างคุณภาพอากาศทั้ง 2 อาคาร โดยสุ่มเก็บตัวอย่างเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศภายในอาคาร จุดที่มีผู้โดยสารขาออกใช้บริการ 3 จุดของแต่ละอาคาร ได้แก่จุด check in ผู้โดยสาร จุดตรวจสัมภาระผู้โดยสารขาออกและห้องรับรองผู้โดยสารขาออก

2. วิธีเก็บตัวอย่าง

ทำความสะอาดและเปิดตั้งเครื่องเก็บตัวอย่างจุลชีพในอากาศที่มี อาหารเลี้ยงเชื้อจุลินทรีย์บรรจุอยู่ภายใน ด้วยอัตราการไหล 100 ต่อนาที ดูดอากาศเป็นเวลา 2 นาที นำส่งห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์จำนวนเชื้อแบคทีเรียรวมด้วยวิธีการ Standard plate count โดยนำจานอาหารเลี้ยงเชื้อแบคทีเรียที่ได้จากการเก็บตัวอย่างบ่มในตู้อบเพาะเชื้อที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส นาน 48 ชั่วโมง เชื้อจะทำการบ่ม 5 วัน เมื่อครบเวลาจะนำออกมานับจำนวนโคโลนีของเชื้อที่เจริญบนจานเลี้ยงเชื้อและวิเคราะห์แยกชนิดเชื้อ บันทึกจำนวนลงในแบบฟอร์มบันทึกข้อมูล คำนวณและรายงานผลในหน่วย CFU/m³ โดยเก็บตัวอย่างเชื้อแบคทีเรียและเชื้อราจุดละ 2 รอบในแต่ละวัน ทำการเก็บข้อมูล 2 วันในแต่ละเดือน รวมระยะเวลา 2 เดือน รวมจำนวน 224 ตัวอย่าง ในช่วงเดือนมกราคมและเดือนมีนาคม 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

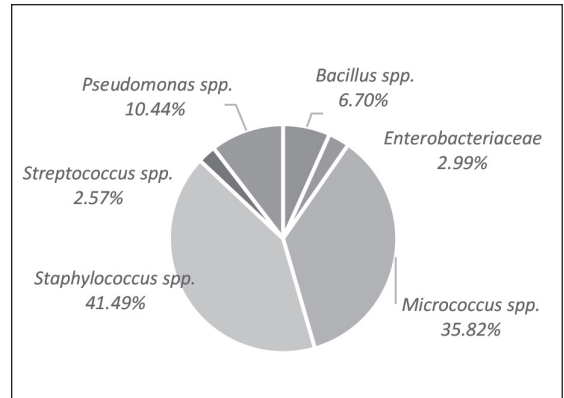
1. ข้อมูลปริมาณเชื้อจุลินทรีย์วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา นำเสนอตัวเลขในรูปแบบแผนภูมิแท่ง ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลชนิดของเชื้อจุลินทรีย์วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา นำเสนอคำร้อยละ และนำเสนอในรูปของแผนภูมิแท่ง/กราฟวงกลม
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ ทดสอบความแตกต่างค่ากลางด้วยสถิติ Wilcoxon matched pair signed-rank test
4. เปรียบเทียบปริมาณจุลินทรีย์กับค่าแนะนำตามเกณฑ์คุณภาพอากาศภายในอาคารประเทศสิงคโปร์ และมาตรฐานคุณภาพอากาศในอาคารสาธารณะของ Hong Kong Special Administrative Region

ผลการศึกษา

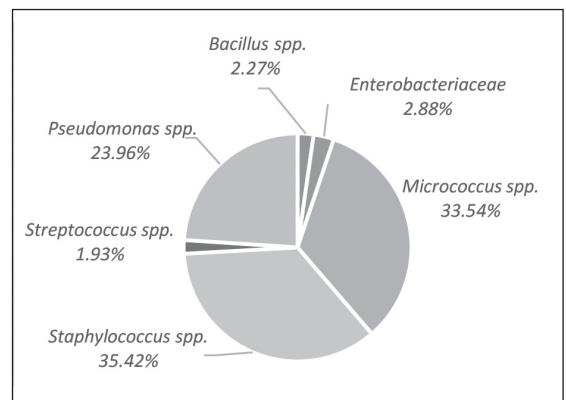
1. ชนิดและปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศภายในอาคารผู้โดยสาร

1.1 ชนิดและปริมาณของเชื้อแบคทีเรียในอาคารผู้โดยสาร

ในเดือนมกราคมชนิดเชื้อแบคทีเรียในอากาศภายในอาคาร A และอาคาร B ที่พบได้แก่ *Staphylococcus* spp. ร้อยละ 41.49 *Micrococcus* spp. ร้อยละ 35.82 *Pseudomonas* spp. ร้อยละ 10.44 *Bacillus* spp. ร้อยละ 6.70 *Enterobacteriaceae* ร้อยละ 2.99 และ *Streptococcus* spp. ร้อยละ 2.57 (ภาพที่ 1) เดือนมีนาคมชนิดเชื้อแบคทีเรียในอากาศภายในอาคาร A และอาคาร B ที่พบ *Staphylococcus* spp. ร้อยละ 35.42 *Micrococcus* spp. ร้อยละ 33.54 *Pseudomonas* spp. ร้อยละ 23.96 *Enterobacteriaceae* ร้อยละ 2.88 *Bacillus* spp. ร้อยละ 2.27 และ *Streptococcus* spp. ร้อยละ 1.93 (ภาพที่ 2) ปริมาณเชื้อแบคทีเรียในอากาศของอาคาร A บริเวณจุด check in มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 175.00 ± 54.66 CFU/m³ บริเวณห้องผู้โดยสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 279.25 ± 43.42 CFU/m³ และบริเวณจุดตรวจสัมภาระ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 243.75 ± 88.73 CFU/m³ อาคาร B บริเวณจุด check in มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 304.38 ± 100.20 CFU/m³ บริเวณห้องผู้โดยสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 517.38 ± 317.44 CFU/m³ และบริเวณจุดตรวจสัมภาระ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 617.50 ± 264.12 CFU/m³ (ภาพที่ 3) เดือนมีนาคม ปริมาณเชื้อแบคทีเรียในอากาศภายในอาคารของอาคาร A บริเวณจุด check in มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 272.51 ± 72.60 CFU/m³ บริเวณห้องผู้โดยสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 407.38 ± 176.81 CFU/m³ และบริเวณจุดตรวจสัมภาระมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 576.25 ± 237.08 CFU/m³ อาคาร B บริเวณจุด check in มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 313.50 ± 141.03 CFU/m³ บริเวณห้องผู้โดยสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 516.88 ± 194.87 CFU/m³ และบริเวณจุดตรวจสัมภาระมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 493.75 ± 137.01 CFU/m³ (ภาพที่ 4)

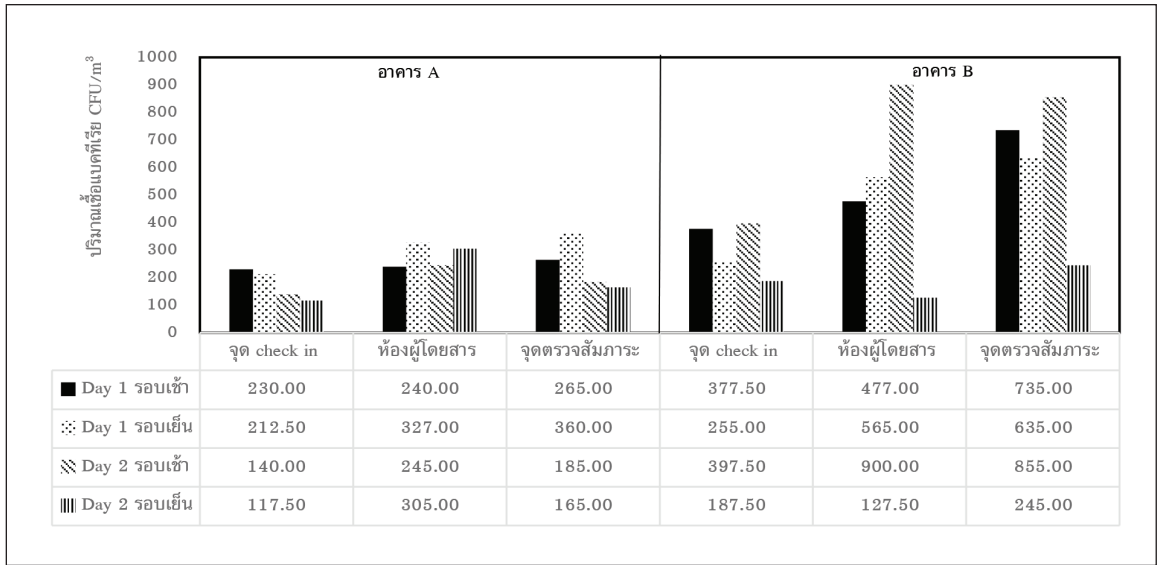
ภาพที่ 1 ชนิดเชื้อแบคทีเรียในอากาศภายในอาคารที่พักผู้โดยสาร เดือนมกราคม 2562

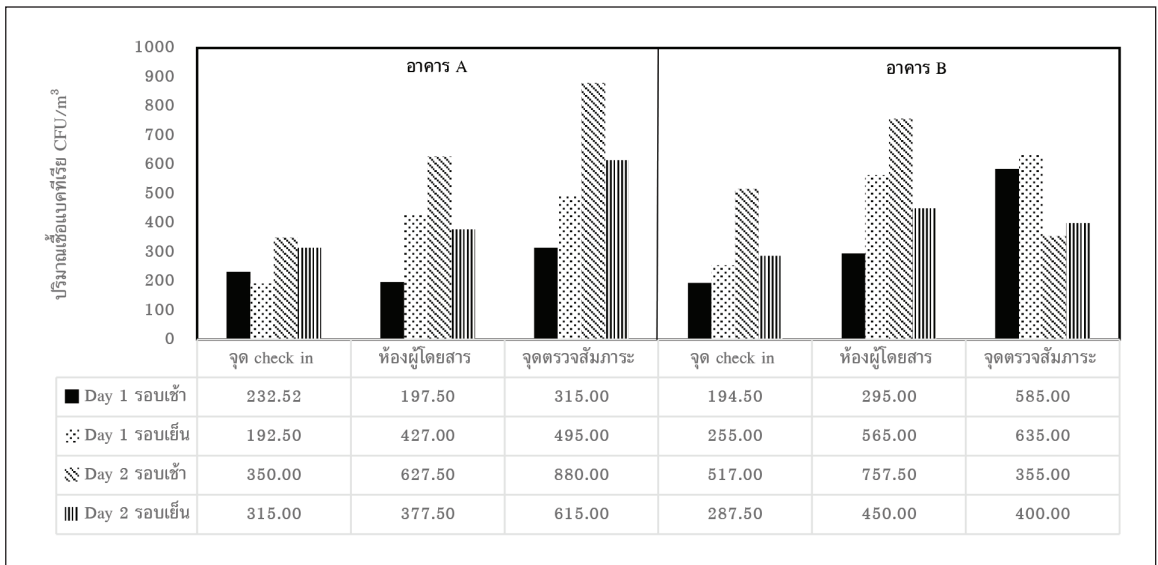
ภาพที่ 2 ชนิดเชื้อแบคทีเรียในอากาศภายในอาคารที่พักผู้โดยสาร เดือนมีนาคม 2562

1.2 ชนิดและปริมาณของเชื้อราในอาคารผู้โดยสาร

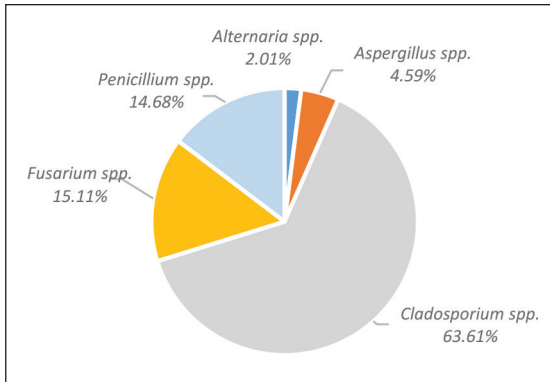
ในเดือนมกราคม ชนิดเชื้อราในอากาศภายในอาคาร A และอาคาร B ที่พบ ได้แก่ *Cladosporium* spp. ร้อยละ 63.61 *Fusarium* spp. ร้อยละ 15.11 *Penicillium* spp. ร้อยละ 14.68 *Aspergillus* spp. ร้อยละ 4.59 และ *Alternaria* spp. ร้อยละ 2.01 (ภาพที่ 5) เดือนมีนาคม ชนิดเชื้อแบคทีเรียในอากาศภายในอาคาร A และอาคาร B ที่พบ *Cladosporium* spp. ร้อยละ 63.27 *Penicillium* spp. ร้อยละ 13.16 *Fusarium* spp. ร้อยละ 12.55 *Aspergillus* spp. ร้อยละ 9.22 และ *Alternaria* spp. ร้อยละ 1.80 (ภาพที่ 6)

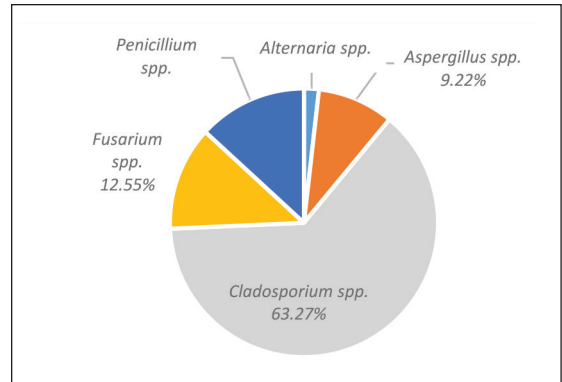
ภาพที่ 3 ปริมาณเชื้อแบคทีเรียในอากาศภายในอาคารที่พักผู้โดยสารอาคาร A และอาคาร B เดือนมกราคม 2562

ภาพที่ 4 ปริมาณเชื้อแบคทีเรียในอากาศภายในอาคารที่พักผู้โดยสารอาคาร A และอาคาร B เดือนมกราคม 2562

ภาพที่ 5 ชนิดเชื้อราในอากาศภายในอาคารที่พักผู้โดยสาร เดือนมกราคม 2562

ภาพที่ 6 ชนิดเชื้อราในอากาศภายในอาคารที่พักผู้โดยสาร เดือนมีนาคม 2562

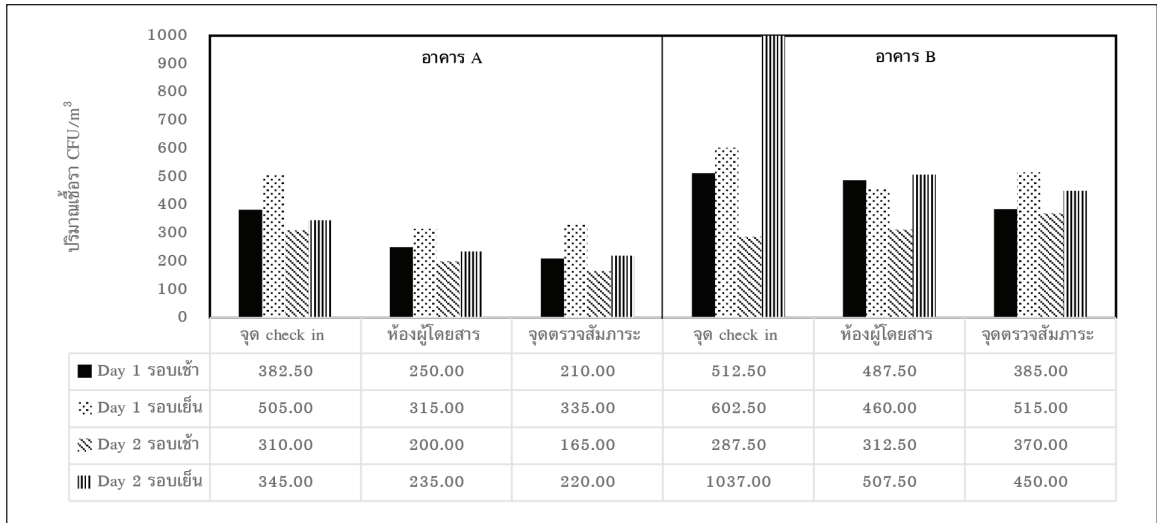
ปริมาณเชื้อราในอากาศของอาคาร A บริเวณจุด check in มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 385.63 ± 84.91 CFU/m³ บริเวณห้องผู้โดยสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 250.00 ± 48.13 CFU/m³ และบริเวณจุดตรวจสัมภาระ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 232.50 ± 72.40 CFU/m³ อาคาร B บริเวณจุด check in มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 609.88 ± 314.06 CFU/m³ บริเวณห้องผู้โดยสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 441.88 ± 88.42 CFU/m³ และบริเวณจุดตรวจสัมภาระ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 430.00 ± 66.46 CFU/m³ (ภาพที่ 7) เดือนมีนาคม ชนิดปริมาณเชื้อราในอากาศภายในอาคารของอาคาร A บริเวณจุด check in มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 428.75 ± 138.48 CFU/m³ บริเวณห้องผู้โดยสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 365.63 ± 33.56 CFU/m³ และบริเวณจุดตรวจสัมภาระมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 595.00 ± 429.92 CFU/m³ อาคาร B บริเวณจุด check in มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 405.00 ± 176.29 CFU/m³ บริเวณห้องผู้โดยสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 618.63 ± 204.31 CFU/m³ และบริเวณจุดตรวจสัมภาระมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 825.00 ± 708.39 CFU/m³ (ภาพที่ 8)

2. เปรียบเทียบปริมาณเชื้อแบคทีเรียและเชื้อราในอากาศภายในอาคารที่พักผู้โดยสาร

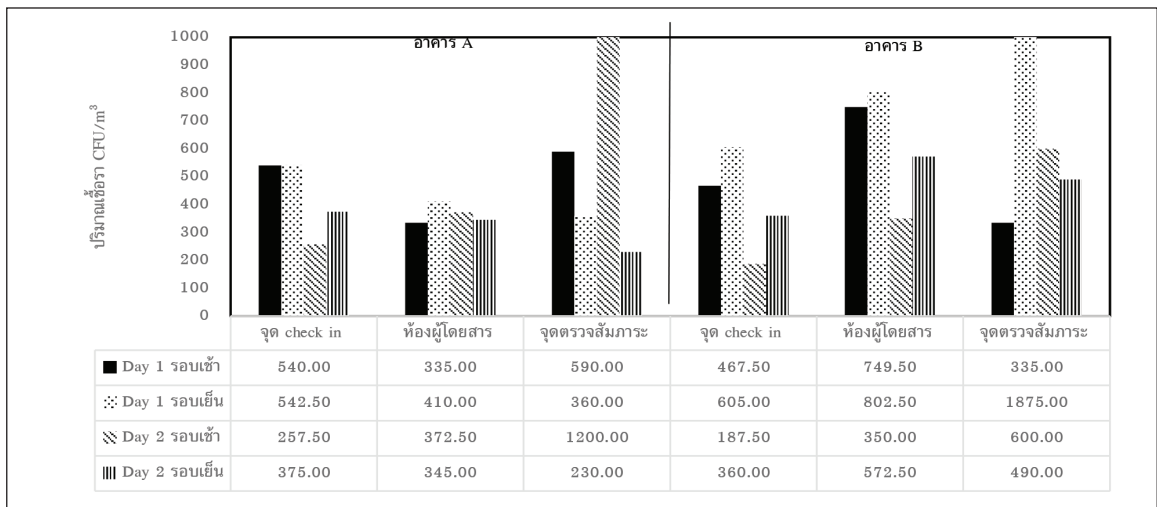
เปรียบเทียบปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศภายในอาคารในช่วงเก็บข้อมูลรอบเช้าและรอบเย็นใน 4 วัน ที่ทำการเก็บตัวอย่างโดยทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ Wilcoxon matched pair signed-rank test ที่ระดับ

นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า จากการเก็บข้อมูลศึกษา ทั้ง 6 จุดของทั้งอาคาร A และอาคาร B ได้แก่ จุด check in ห้องผู้โดยสาร และจุดตรวจสัมภาระ ปริมาณเชื้อแบคทีเรียและเชื้อราทุกจุดเก็บตัวอย่างในรอบเช้ากับรอบเย็น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปริมาณเชื้อจุลินทรีย์เทียบกับค่าแนะนำตามเกณฑ์คุณภาพอากาศภายในอาคารประเทศสิงคโปร์ (Singapore Standard SS 554 : 2009, Code of Practice for Indoor Air Quality for Air Conditioned buildings) พบว่า ปริมาณเชื้อแบคทีเรียในอากาศภายในอาคารมีปริมาณเชื้อแบคทีเรียจัดอยู่ในเกณฑ์ค่าแนะนำ (<500 CFU/m³) ยกเว้นจุดที่มีแบคทีเรียเกินค่าแนะนำได้แก่ บริเวณห้องผู้โดยสาร อาคาร B เกินค่าแนะนำทั้ง 4 วัน (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือ จุดตรวจสัมภาระ อาคาร B (ร้อยละ 75.00) และจุดตรวจสัมภาระอาคาร A (ร้อยละ 25.00) ปริมาณเชื้อราในอากาศภายในอาคารมีปริมาณเชื้อราจัดอยู่ในเกณฑ์ค่าแนะนำ (< 500 CFU/m³) ยกเว้นจุดที่มีเชื้อราเกินค่าแนะนำได้แก่ บริเวณจุด check in อาคาร B เกินค่าแนะนำทั้ง 3 วัน (ร้อยละ 75.00) รองลงมาคือ จุด check in อาคาร A จุดตรวจสัมภาระทั้งอาคาร A-B และห้องผู้โดยสารอาคาร B เกินค่าแนะนำทั้ง 1 วัน (ร้อยละ 25.00) เมื่อเทียบมาตรฐานคุณภาพอากาศในอาคารสาธารณะของ Hong Kong Special Administrative Region จุดที่มีปริมาณจุลินทรีย์อยู่ในค่าแนะนำจัดเป็นคุณภาพอากาศดีเยี่ยม (Excellent class

ภาพที่ 7 ปริมาณเชื้อราในอากาศภายในอาคารที่พักผู้โดยสารอาคาร A และอาคาร B เดือนมกราคม 2562

ภาพที่ 8 ปริมาณเชื้อราในอากาศภายในอาคารที่พักผู้โดยสารอาคาร A และอาคาร B เดือนมีนาคม 2562

<500 CFU/m³) ส่วนจุดที่มีปริมาณเกินค่าแนะนำยังจัดอยู่คุณภาพอากาศดี (Good class <1,000 CFU/m³) แต่ควรมีการเฝ้าระวังและหามาตรการเพื่อลดปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ที่พื้นที่ดังกล่าว

สรุปและอภิปรายผล

จุดที่มีปริมาณจุลินทรีย์มากจะมีลักษณะเป็นพื้นที่แคบ พื้นพรม มีความหนาแน่นของคนที่มาใช้บริการ มี

เจ้าหน้าที่อยู่ประจำและมีการเปิดพัดลมช่วยในการระบายอากาศทำให้เกิดการฟุ้งของเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศได้แก่ บริเวณจุดตรวจสัมภาระ และห้องผู้โดยสารโดยพบในอาคาร B มากกว่าอาคาร A เนื่องจากลักษณะอาคาร บริเวณห้องผู้โดยสารและจุดตรวจสัมภาระเป็นอาคารที่บมีผนังกระจก 1 ด้าน แสงแดดส่องไม่ถึง จะพบว่า ปริมาณเชื้อจุลินทรีย์บริเวณห้องผู้โดยสารอาคาร B ไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณเชื้อจุลินทรีย์นอกอาคาร เนื่องจากห้อง

ห่างจากบริเวณเชื่อมต่อกายนอกอาคารและมีชั้นกัน (Buffer) หลายชั้น การที่พบเชื้อจุลินทรีย์ในบริเวณ ปริมาณที่สูงอาจเกิดจากการสะสมของเชื้อจุลินทรีย์ใน อาคาร

บริเวณจุด check in ของทั้ง 2 อาคารพบว่าส่วนใหญ่ ปริมาณเชื้อราจะมีค่าเกินเกณฑ์คำแนะนำ โดยมี ค่าปริมาณเชื้อราแปรตามปริมาณเชื้อรานอกอาคาร ทั้งนี้ จะพบว่า ปริมาณเชื้อจุลินทรีย์บริเวณจุด Check in ของ อาคาร มีความสัมพันธ์กับปริมาณเชื้อจุลินทรีย์นอก อาคาร เนื่องจากลักษณะห้องเป็นห้องโถง มาประตูเชื่อม ต่อภายนอกอาคารและไม่มีการระบายอากาศ (Buffer) การที่พบเชื้อ จุลินทรีย์โดยเฉพาะเชื้อราในบริเวณปริมาณที่สูงอาจเกิด จากพัดปลิวของละอองสปอร์เชื้อราจากภายนอกอาคาร เข้ามาบริเวณภายในห้องโถงอาคาร แต่เนื่องจากเป็นโถง อาคารโล่งและมีแสงส่องถึงจะช่วยให้ลดการสะสมของ แบคทีเรียในบริเวณดังกล่าว เนื่องจากลักษณะความแตกต่างของความคงทนของเชื้อแบคทีเรียตามสภาพแวดล้อม โดยชนิดของเชื้อแบคทีเรียที่พบมากได้แก่ *Micrococcus spp.* (มีผนังเซลล์หนา คงทนกว่าแบคทีเรียชนิดอื่น) ส่วนชนิดของเชื้อราที่พบสูงมากได้แก่ *Cladosporium spp.* ซึ่งเป็นเชื้อราที่มาจากชั้นส่วนของพืชพบได้ทั่วไปใน บรรยากาศ และพื้นที่การเกษตร จะเห็นได้ว่าในช่วงที่ พื้นที่ประสบปัญหาคุณภาพอากาศจากฝุ่นละอองจาก เผาทางการเกษตร ปริมาณของเชื้อราโดยเฉพาะ *Cladosporium spp.* ก็เพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงเดือนที่ไม่ประสบปัญหาดังกล่าว

จากการแยกวิเคราะห์ชนิดของเชื้อจุลินทรีย์ พบ เชื้อทั้งหมด 11 ชนิด โดยพบแบคทีเรีย 6 ชนิดได้แก่ *Staphylococcus spp.*, *Micrococcus spp.*, *Pseudomonas spp.*, *Bacillus spp.*, *Streptococcus spp.* และ *Enterobacteriaceae* เชื้อราที่พบ 5 ชนิดได้แก่ *Cladosporium spp.*, *Fusarium spp.*, *Penicillium spp.*, *Aspergillus spp.* และ *Alternaria spp.* สอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ทำการ ศึกษาชนิดของเชื้อจุลินทรีย์ในร้านรับซื้อของเก่าของพร รัณภา ตีจะมาลา และกาญจนา นาคะพินธุ์⁽²⁾ พบเชื้อ *Enterobacteriaceae*, *Aspergillus sp.*, *Bacillus spp.*,

Fusarium spp., *Staphylococcus spp.*, *Penicillium spp.*, *Cladosporium spp.*, *Streptococcus spp.*, *Pseudomonas spp.* และ *Clostridium spp.* การศึกษาเชื้อจุลินทรีย์ใน โรงภาพยนตร์ของอรรถพงษ์ ฤทธิพิศ และกาญจนา นาคะ พินธุ์⁽³⁾ พบเชื้อ *Staphylococcus spp.*, *Micrococcus spp.*, *Bacillus spp.*, *Pseudomonas spp.*, *Enterobacteriaceae.*, *Streptococcus spp.*, *Aspergillus spp.*, *Fusarium spp.*, *Penicillium spp.* และ *Cladosporium spp.* ใน โรงภาพยนตร์ การศึกษาของพิทักษ์ คิมนาร์กซ์⁽⁴⁾ ในห้อง ปฏิบัติการเทคนิคการแพทย์ในโรงพยาบาลพบเชื้อ *Alternaria sp.*, *Penicillium sp.*, *Fusarium sp.*, *Aspergillus sp.*, และ *Cladosporium sp.* และการศึกษาของ Leila S.R. Brickus⁽⁵⁾ ในสถานที่ทำงานพบเชื้อ *Micrococcus spp.*, *Bracillus spp.*, *Aspergillus spp.*, *Penicillium spp.*, *Straphylococcus spp.*, *Streptococcus spp.*, *Pseudomonas spp.* และ *Cladosporium spp.*

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การทำอากาศยาน หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควร เพิ่มมาตรการในการลดปริมาณจุลินทรีย์ในอาคาร เช่น การทำความสะอาดพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นพื้นพรม ให้มีกระบวนการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์เพิ่มจากการซักพรมปกติ เพื่อลดการสะสมของเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศภายในอาคาร ในบริเวณที่มีการถ่ายเทเข้าออกของอากาศภายนอก อาคาร ได้แก่ บริเวณจุด Check in ควรมีการติดตั้ง Buffer หรือมีมาตรการเพื่อลดการปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ที่มาจาก ภายนอกอาคารในช่วงที่ในพื้นที่มีสภาพอากาศประสบ ปัญหาหมอกพิษทางอากาศ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ทำการศึกษาหามาตรการการจัดการคุณภาพ อากาศภายในอาคารเพื่อลดปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ที่สะสม ในอาคาร และที่มาจากภายนอกอาคารเข้ามาภายใน อาคาร

3.2 ทำการศึกษาหาเชื้อที่มีความเสี่ยงในการก่อ โรคหรือมีการระบาดในพื้นที่ โดยใช้วิธีการเก็บตัวอย่าง และวิเคราะห์ที่เฉพาะสำหรับเชื้อที่ต้องการศึกษา

3.2 หาความสัมพันธ์ระหว่างการเกิดโรคกลุ่มอาการระบบทางเดินหายใจกับผู้ปฏิบัติงานในลักษณะงานต่างๆในพื้นที่ในอาคารสาธารณะกิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รศ.กาญจนา นาละพินธุ์ รศ.ดร. ดาริวรรณ เศรษฐีธรรม และรศ.พิพัฒน์ ศรีเบญจลักษณ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยและตรวจสอบข้อผิดพลาดต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ ทำอากาศยานนานาชาติ ที่ทำการศึกษา ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 8 อุตรธานี และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 8 จังหวัดอุตรธานี เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกท่านในการให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการศึกษาครั้งนี้ให้ลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. กองเศรษฐกิจการบิน ฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมการบิน. รายงานสภาวะอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยปี 2560. สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย; 2560.
2. พรรณีภา ตีจะมาลา, กาญจนา นาละพินธุ์. ชนิดและปริมาณเชื้อแบคทีเรียในอากาศภายในร้านรับซื้อของเก่าเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 ขอนแก่น 2557; 22(1): 68-77.
3. อรรถพงษ์ ฤทธิพิศ, กาญจนา นาละพินธุ์. ชนิดและปริมาณของเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศภายในโรงภาพยนตร์ ภูมิศึกษาโรงภาพยนตร์แห่งหนึ่งในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยมข.(ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2558; 16(3): 92-101.
4. พิทักษ์ คิมนาร์ักษ์. การแพร่กระจายของเชื้อราในอากาศภายในห้องปฏิบัติการเทคนิค การแพทย์: กรณีศึกษาห้องปฏิบัติการเทคนิคการแพทย์ โรงพยาบาลนครปฐม [วิทยาสตรมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร ; 2558.
5. Leila S.R. Brickus. Occurrence of Airborne bacteria and fungi in Bayside office Rio de Janero, Brazil. Indoor and built environmental 1998; 7(5-6): 270-5.